

Rapport fra Konservatorskolens aftagerpanel 2019

Aftagerpanelets sammensætning m.v.:

Formand, Michael Højlund Rasmussen, konservator, Konserveringscenter Vejle
Dagmar Warming, direktør, Ribe Kunstmuseum
Andreas Grinde, samlingschef, De Danske Kongers Kronologiske Samling Rosenborg og Amalienborg
Maria Louise Jacobsen, museumschef, København Museum
Elisabeth Gram Christensen, General Manager, Fine Art, Møbeltransport Danmark

Repræsentanter for KADK's Konservatorskole:

Rikke Bjarnhof, fagleder og sekretær for aftagerpanelet, Isabella Domanyi Jensen.

Konservatorfagets synlighed:

På Konservatorskolen har ledelsen det forløbne år arbejdet målrettet på at skabe mere synlighed omkring uddannelsen såvel som faget generelt. Rikke Bjarnhof har løbende været i dialog med aftagerpanelet om denne indsats med henblik på at målrette indsatsen så effektivt som muligt. Det sker indadtil blandt eksisterende og veletablerede aftagere, og det sker ved opsøgning af nye mulige aftagersegmenter.

Som noget af det første opfordres de studerende til at deltage i KADK's årlige afgangsudstilling på Holmen med invitation af relevante aftagere. I år har to kandidater frivilligt deltaget med stor succes.

På samme måde har ph.d. studerende, Camilla Bastholm repræsenteret Konservatorskolen på en udstilling om klimaforandringer i Rigsdagsgården med en poster om skimmelsvamp.

Rikke Bjarnhof har deltaget i forskellige sammenhænge, hvor museerne mødes bl.a. som medkoordinator af Organisationen Danske Museers (ODM) årlige orienteringsmøde, hvor hun gennem emnevalg og koordinering med andre museumsfagligheder har sikret, at konserveringsfaget og herunder også de seneste ændringer af uddannelsen er blevet synliggjort og kommunikeret ud til denne væsentlige aftagergruppe.

Generelt må både lærere og studerende i studiemiljøet gerne tænke mere utraditionelt i deres emnevalg ved opgaver og praktik – med henblik på at tilgodese alternative jobmuligheder udover ABM-institutionerne (arkiver, biblioteker, museer). Aftagerpanelet opfordrer samtidig til, at studievejledningen klædes bedre på til at kunne orientere om en bredere række af karrieremuligheder.

Konservatorskolen opfordres konkret til at arbejde på gennem praktikpladser at åbne op for jobmuligheder inden for nye aftagerområder – det kunne fx være godt at se konservatorer ansat i Slots- og Kulturstyrelsen, Statsinventarikommissionen, hoffet, erhvervsmuseerne, kommuner, boligselskaber etc.

Undervisningsudbuddet og praktik

Aftagerpanelet mener, at det vil være godt, hvis der er flere kandidatkurser, som kan være fælles for alle og dække alle programmerne fx museum-management og kuratering. Det er en fordel, at undervisningen er mindre programspecifik, da et bredt kendskab til faget, vil gavne den studerende i en kommende jobsøgningssituation.

I en situation hvor skolen har været nødsaget til at skære ned på faste lærerstillinger og til at reducere egen forskning, er det vigtigt, at der løbende vurderes, om vægtningen af de forskellige enkelt-fagområder er i overensstemmelse med den virkelighed, der opleves ude på arbejdspladserne.

Et tilbagevendende eksempel i panelets diskussioner har været, at fx trækonservering fylder relativt lidt (7,5 erts samlet for både arkæologisk og recent træ) i forhold til undervisningen i keramik og glas (10 erts). Der er meget træ i musernes magasiner, så der er stor sandsynlighed for, at de nyuddannede skal arbejde med det samtidig med, at glas og keramik de senere år er blevet meget nedprioriteret og fylder knap så meget. Det foreslås, at der kan oprettes et udbygget trækonservingsmodul på kandidatdelen, med fokus på de teknikker (håndværk/bearbejdning), der knytter sig til træforarbejdning. I det hele taget kan follow-up kurser på kandidatdelen være løsningen på denne type af problemer.

Rikke Bjarnhof arbejder løbende med at udbygge netværket af mulige praktiksteder ved aktivt at opsøge forskellige institutioner og virksomheder for at få tilkendegivelser eller tilbud om praktik.

Dette år har 29 bachelorer ud af 45 valgt at fortsætte på kandidatuddannelsen. Aftagerpanelet er tilfreds med denne udvikling, da der antages at være et større behov for kandidater fremover end bachelorer.

Nedskæring af faste lærerstillinger:

Ved årets begyndelse var det en bunden opgave at realisere en besparelse på lønmidler svarende til 2½ årsværk fra 2020, hvor en særbevilling ophører. Af forskellige grunde kommer denne besparelse til at ramme enkelte af de faste lærerstillinger, og ledelsen har derfor valgt at tilpasse besparelserne efter en vurdering af hvilke områder der fremover ikke skal have forskning knyttet til stillingen. I første omgang bliver stillingen i metalkonservering ikke slået op (her har panelet tidligere foreslået forskning fravalgt). Dernæst er stillingen i læder- og pergamentkonservering nedlagt. I begge tilfælde med henblik på alene at tilkøbe undervisning i de to områder, når det er aktuelt. Aftagerpanelet finder det ønskeligt, at de to områder med tiden kan genoprettes evt. i en anden konstellation eller fx ved samfinansiering med andre institutioner.

Endelig er kemilærerstillingen omformuleret til en deltids studieadjunkt/studielektor (altså uden forskning) – i lighed med flere andre tilsvarende stillinger på KADK. Ved besættelsen af denne forventedes fremover et tydeligere fokus på, at kemiundervisningen i højere grad skal knyttes til genstandsnedbrydning og konserveringsbehandlinger. Aftagerpanelet har taget disse dispositioner til efterretning.

Ved opslaget af stillingen søgtes en kandidat i kemi – alternativt en kandidat i konservering med bachelor i kemi. Det sidste medførte en del bekymring såvel i som uden for panelet om, hvorvidt en lærer med kemi på bachelorniveau (som den eneste kemiker på KADK) ville kunne løfte undervisningen og imødekomme aftagernes behov. Det resulterede i, at Rikke Bjarnhof bad om, at panelet indhentede tilkendegivelser fra baglandet om, hvordan det faglige indhold skulle være, samt hvilken lærerprofil man ville foretrække.

Der kom en del divergerende svar, men med den gennemgående holdning, at man helst så stillingen besat med en kandidat i kemi for at sikre et forskningsbaseret undervisningsniveau, og således at stillingen evt. senere ville kunne bygges op til en forskningsstilling.

Samtidig var der i aftagerpanelet en erkendelse af, at behovet for beregningsstærk kemiundervisning (i kurset på kandidatdelen, kemi II) var meget vekslende, men at det er vigtigt, at kunne vurdere behovet for og omfanget af disse beregninger, når behovet opstår i dagligdagen. Læringen bør dog i meget høj grad knyttes til konkrete situationer og eksempler, der knytter direkte an til forståelsen af materialers nedbrydning og praktisk konserveringsbehandling. For panelet er det vigtigere, at dimittenderne forstår kemiens rolle og processerne omkring nedbrydning og behandling og kan stille kritiske spørgsmål og specificere konkret behov for yderligere vejledning end, at de selvstændigt kan fungere på niveau med kemikere i laboratoriet. Sådanne kompetencer må skulle erhverves på anden vis uden for skolens regi - sådan som ressourcerne er dimensioneret p.t. - evt. som del af en efteruddannelsesindsats.

Denne prioritering skal ses i lyset af, det pres der er på alle de øvrige fagområder, hvor dimittenderne også forventes at have gode kompetencer, og hvor forholdet mellem hvilke fagområder, der fremover skal være forskningsbelagte, og hvilke der skal tilkøbes, endnu ikke har fundet et endeligt leje.

Ved besættelsen af kemikerstillingen lykkedes det at finde en kandidat i kemi, der p.t. varetager undervisningen på bachelordelen. Af tidsmæssige årsager må kurset på kandidatdelen i første omgang udsættes. Rådgivning af kandidater, phd'er og lærere vil blive tilkøbt i det omfang, det skønnes nødvendigt.

Aftagerpanelet finder, at der med den bekymring omkring varetagelsen af kemiundervisningen, der kom til udtryk i aftagerkredsen, nu er fundet en acceptabel løsning.

Akkrediteringsprocessen

KADK har gennem 2019 gennemgået en institutionsakkreditering, og som del af denne har formanden og Andreas Grinde sammen med repræsentanter for de øvrige aftagerpaneler ultimo juni deltaget i en interviewrunde med Akkrediteringspanelets medlemmer. Her blev der bl.a. spurgt ind til aftagerpanelernes arbejde, relationen til KADK's ledelse og graden af tilfredshed med opfølgning på aftagerpanelernes anbefalinger. Det var aftagerpanelets opfattelse, at dialogen er god og konstruktiv. Særligt ved den netop foretagne ændring af optaget og tilpasningen af programmerne på Konservatorskolen har samarbejdet været godt. Resultatet indgår i akkrediteringspanelets endelige indstilling, som forventes fremlagt marts 2020 med efterfølgende høring og endelig afgørelse i oktober 2020.

FN's verdensmål:

Aftagerpanelet er blevet orienteret om implementeringen af de 17 verdensmål i undervisningen for arkitekter og designere, og på den baggrund har panelet diskuteret, hvordan der kan arbejdes med verdensmålene på konservatoruddannelsen. Da konservering ikke indeholder de samme elementer af innovativ produktudvikling, som er karakteristisk for de to øvrige fag, kan det umiddelbart synes begrænset, hvor man som konservator kan gøre en forskel - udover delmål 11.4 der specifikt handler om bevaring af kulturarv. Men der vil dels være mange muligheder for at arbejde med målene på tværs af KADK, og dels vil det blive en kommende udfordring at arbejde med dem specifikt i forbindelse med fx præventiv konservering, hvor konservatorernes rådgivning bør afspejle den virkelighed, som der politisk tegner sig omkring implementeringen af verdensmålene såvel nationalt som internationalt. Her er professionen allerede godt med. De konservatorstuderende virker interesserede i at arbejde med FN-verdensmålene, og der vil også være muligheder for, at konservatorstuderende kan være med i arkitekt- eller designprojekter. Aftagerpanelet støtter, at verdensmålene tænkes aktivt ind i undervisningen, hvor det skønnes relevant.

Beskæftigelsessituationen:

Aftagerpanelet har ikke modtaget en samlet rapport fra RKU om dimittendledighed men har behandlet nogle foreløbige tal fremsendt af chefkonsulent i KADK's ledelsessekretariat, Uffe Hundrup.

Opsummering af nyeste ledighedsdata gældende for kandidater fra Uddannelses- og Forskningsministeriet vedrørende konservatoruddannelsen:

- Udviklingen i "4.-7. kvartalsledigheden" har de sidste to år ligget stabilt på omkring 23% (Dvs. dimittender, der blev færdig i hhv. 2015 og 2016 havde 4.-7.kvartal efter dimission (ca. 2 år efter) en ledighed på 23%).

- Antallet af færdiguddannede har disse to år ligget relativt højt med hhv. 20 dimittender i 2015 og 14 i 2016. **23 % ledighed svarer til hhv. 4,5 fuldtidsårsværk for 2015 og 3 ledige fuldtidsårsværk for dem, der er uddannet i 2016.**

- Antallet af færdiguddannede har i 2017 og 2018 været faldende. Der er uddannet hhv. 6 i 2017 og 10 i 2018.

- De allernyeste ledighedsindikatorer viser, at ledighed efter 1. kvartal for dem, der blev færdiguddannet i 2018, er lav. Kun 12,7% af dem, der blev uddannet i 2018, er efter 1. kvartal efter endt uddannelse fortsat ledige. Det er positivt, og kan hænge sammen med, at der er uddannet færre i 2017 og 2018 i forhold til i 2015 og 2016 (men evt. også kombineret med ændringer på arbejdsmarkedet).

- Til sammenligning er landsgennemsnittet for alle videregående kandidatuddannelser 11% ledighed.

Aftagerpanelsets bemærkninger:

Det skal som altid bemærkes, at selv om procenterne er høje (23%) og over landsgennemsnittet, så er antallet af ledige (fuldtidsledige årsværk) i **absolutte tal meget små** (hhv. 4,5 og 3 fuldtidsledige for dem der blev færdige i hhv. 2015 og 2016).

Det er meget væsentligt i forståelsen af denne statistik, at den ujævne produktion af kandidater på Konservatorskolen (forstærket af det ind til nu 3-årige optag af studerende) lægges til grund for en tolkning af ledighedstallene. Vi ser fx at 2015 med et ekstraordinært stort antal dimitterede konservatorer fortsat fylder meget i statistikken. På samme måde giver det heller ikke megen mening at fokusere på relativt høje procentsatser for så små årgange af dimittender, som der er tale om her. Derfor er det aftagerpanelets ønske, at ledighedstallene fremlægges og sammenlignes med udgangspunkt **i de reelle antal ledige** snarere end procentsatserne.

Dertil kommer, at det giver et **skævvredet billede af situationen**, når antallet af dimitterede bachelorer fortsat ikke tæller med i statistikken. Så længe disse de facto ansættes i faget, bør de tælles med. Tendensen er fortsat, at der uddannes flere kandidater end bachelorer – en udvikling aftagerpanelet støtter af hensyn til at opnå så brede kompetencer i faget som muligt.

En mulig forklaring på stagnerende ledighedstal kan relateres til den forrige regerings økonomiske politik: Der har været store fyringsrunder i branchen de senere år pga. statens 2 % omprioriteringsbidrag. Disse har ramt alle dele af branchen, da bevægelserne i de statslige tilskud til fx museer fylder meget i det økonomiske grundlag for køb af konserveringsydelser. Det virker, som om det har vendt lidt nu (2019), og der er flere ansættelser i dag end normalt. Det kan dog ændre sig utrolig hurtigt. Projektansættelser bliver mere og mere udbredte.

Dimittendledighed – hvordan kan den nedbringes?

Aftagerpanelet har diskuteret nye tiltag, som Konservatorskolen kan bidrage med for at imødekomme dimittendledigheden.

De studerende bliver ved optag og gennem uddannelsen gjort opmærksomme på, at arbejdsmarkedet er bredere og omfatter mere end de museer og bevaringscentre, der traditionelt opfattes som det egentlige arbejdsmarked for konservatorer. Det kan ske i forbindelse med den obligatoriske praktik, hvor skolen i samarbejde med nogle af de allerede eksisterende alternative arbejdspladser kan sikre, at de studerende

kan bruge deres kompetencer uden for de traditionelle aftagerområder. En sådan tilrettelæggelse af praktikken vil samtidig kunne åbne et bredere arbejdsmarkeds øjne for konservatorernes kompetencer.

Et andet KADK-tiltag har været at introducere de studerende til karrierevejledning under uddannelse, hvor de fx møder repræsentanter fra erhvervslivet og bliver introduceret til at skrive CV og jobansøgninger. Aftagerpanelet støtter, at dette initiativ fortsættes og om muligt udbygges.

Dimittender på kandidatdelen opfordres fremadrettet til at deltage i KADKs afgangsudstillinger på Holmen, hvor de skal præsentere sig selv og deres opgaves indhold, og hvor de kan invitere gæster fra museer, bevaringscentre og erhvervslivet og promovere sig selv. Deltagelse i afgangsudstillingen er en meget lærerig måde at sælge sig selv og formidle fagstof populært.

Ved nyansættelser af lærere på Konservatorskolen kan det være relevant at overveje, om en ny underviser medbringer nye og spændende netværk og forbindelser til arbejdsmarkedet (herunder forskningsinstitutioner) med henblik, på at udbygge aftagerkredsen yderligere.

Det bør overvejes, om de studerende i højere grad skal kende og kunne bruge portfolio-begrebet. Det kan være nyttigt at bruge i forbindelse med jobsøgning - navnlig i udlandet, hvor det er mere udbredt. Nogle arbejdspladser finder, det er lettere at se på ved en jobsamtale.

Aftagerpanelet mener, at de nye praktikforløb kan blive afgørende for at modvirke dimittendledigheden. Her vil man kunne etablere et tidligt møde mellem studerende og aftagere. Og aftagerne får i højere grad mulighed for at se de studerende an med henblik på mulige (projekt)ansættelser efter afgang.

Afsluttende bemærkninger:

Aftagerpanelet har gennem de seneste par år diskuteret nogle emner som vi af hensyn til de igangværende udviklingsprocesser på KADK har måttet udskyde. Det gælder flg. emner:

-Det er panelets håb, at der i den igangværende gennemførelse af et generationsskifte blandt lærerne på Konservatorskolen vil blive muligt at formulere bredere lærerprofiler som en fortsat sikring af uddannelsens kvalitet og niveau.

-Ud fra et ønske om sikring af uddannelsens kvalitet, er det et udtalt ønske for panelet, at den planlagte udflytning af Konservatorskolen til Holmen vil kunne finde sted så hurtigt som muligt. De åbenlyse synergier som fusionen stillede i udsigt, har desværre haft svært ved at indfinde sig – det er vores overbevisning at en fysisk sammenføring af uddannelserne vil kunne realisere denne forhåbning.

-Som konsekvens heraf håber aftagerpanelet, at en længe ventet efteruddannelsesindsats inden for konserveringsområdet vil kunne finde sted med udgangspunkt i de stærke lærerressourcer, som KADK råder over. P.t. varetages indsatsen af Organisationen Danske Museer – denne indsats burde naturligt tage udgangspunkt i fagets vugge, nemlig Konservatorskolen.

17. januar 2020

Michael Højlund Rasmussen, formand